

რამდენიმე მოსაზრება საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის სრულყოფასთან დაკავშირებით

რობიზონ ხურცილავა

ბონის რაიონული სასამართლოს მოსამართლის თანაშემწე,
სამართლის დოქტორი, ასისტენტ-პროფესორი

მე-20 საუკუნის 90-იან წლებში, საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, დამოუკიდებელმა საქართველომ დაიწყო დემოკრატიულ, სამართლებრივ სანყისებზე აგებული კანონმდებლობის შექმნა. 1995 წლის 24 აგვისტოს მიღებული იქნა საქართველოს კონსტიტუცია, რომლის პრეამბულაშივე აღნიშნულია სახელმწიფოს ურყევი ნება დაამკვიდროს დემოკრატიული საზოგადოებრივი წესწყობლება, ეკონომიკური თავისუფლება, სოციალური და სამართლებრივი სახელმწიფო¹.

სასამართლო წესით ადამიანის ძირითადი უფლებების დაცვა გარანტირებულია საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპებით და ნორმებით. სასამართლო დაცვის უფლება არის ყველა დანარჩენი უფლება თავისუფლების განხორციელების აუცილებელი გარანტია, რომელთა დაცვა სახელმწიფოს ვალდებულებაა. საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის, აგრეთვე, ადამიანის უფლებებისა და ძირითადი თავისუფლებების კონვენციის მე-6 მუხლის, სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ საერთაშორისო პაქტის მე-14 მუხლის მიხედვით, მართლმსაჯულება უნდა პასუხობდეს სამართლიანობის მოთხოვნებს და უზრუნველყოს უფლებების ეფექტიანი აღდგენა. სასამართლოს დაცვა

უნდა იყოს სრული, რაც გულისხმობს ნებისმიერი პირის არა მხოლოდ შესაძლებლობას მიმართოს სასამართლოს, არამედ სასამართლოს ვალდებულებას, მიიღოს სამართლიანი და დასაბუთებული გადაწყვეტილება.² უფლების სასამართლო წესით დაცვა ასევე, უზრუნველყოფილია საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მე-2 მუხლის პირველი ნაწილით, რომლის თანახმადაც, საქმის განხილვას სასამართლო შეუდგება იმ პირის განცხადებით, რომელიც მიმართავს მას თავისი უფლების ან კანონით გათვალისწინებული ინტერესების დასაცავად.

ახალი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მიღებამდე, საქმეთა განხილვა დაკავშირებული იყო რთულ პროცედურებთან, რაც საბოლოოდ, აჭიანურებდა საქმეზე გადაწყვეტილების მიღებას და შესაბამისად, მის აღსრულებას. მოქმედი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, რომელიც 1997 წლის 14 ნოემბერს იქნა მიღებული,³ უფრო თანაფარდობაშია არსებულ სამართლის რეალებთან, რაც გულისხმობს, რომ საქმეთა დროულად განხილვას, საბოლოოდ კი, ეკონომიის პრინციპისა და მხარეთა უფლებების დაცვას ემსახურება.

ნებისმიერ შემთხვევაში, ახალი საპროცესო კანონმდებლობის შექმნა ორ მიზანს უნდა ემსახურებოდეს. პირველი, თუ როგორ უნდა გახდეს სასამართლო დამოუკიდებელი სამოქალაქო პროცესის ფარგლებში, რათა სამართალწარმოება განხორციელდეს შეჯიბრებითობისა და დისპოზიციურობის საწყისებზე და მეორე, როგორ გამარტივდეს სამოქალაქო სამართლებრივი დავების განხილვის პროცედურა სამართლის სუბიექტების უფლებების ეფექტიანად დაცვის მიზნით.⁴

მიუხედავად იმისა, რომ დიდი სამუშაო ჩატარდა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის სრულყოფისათვის, გარკვეული ნორმები მაინც წინააღმდეგობრივი ან/და ბუნდოვანია.

1. აღსანიშნავია, რომ საქმის სასამართლოს მთავარ სხდომაზე განხილვამდე და სასამართლოს გადაწყვეტილების გამოტანამდე, აუცილებელია რიგი საპროცესო მოქმედებების განხორციელება, კერძოდ, საქმის მომზადება სასამართლოს მთავარ სხდომაზე განსახილველად და ა. შ. ამასთან, მნიშვნელოვანია საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 70-78-ე მუხლების დაცვა. აღნიშნული მუხლების უგულებელყოფა აფერხებს სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილების მიღებას. მოცემულ შემთხვევაში, აღნიშნული მუხლებიდან საჭიროა ყურადღების გამახვილება მხოლოდ 72-ე მუხლის მე-2 ნაწილზე, რომლის თანახმადაც, „სასამართლო უწყებასთან ერთად მოსამართლე მოპასუხეს უგზავნის სარჩელს და თანდართული დოკუმენტების ასლებს. უწყებასთან ერთად მოსამართლე მოსარჩელეს უგზავნის მოპასუხის წერილობითი განცხადების ასლს, თუ ასეთი განცხადება შემოვიდა სასამართლოში უწყების გაგზავნის მომენტისათვის. სასამართლოში შემოსული ყველა წერილობითი დოკუმენტის ასლი შეიძლება გაეგზავნოს მხარეებს უწყების გაგზავნამდე, ასევე, მას შემდეგ, რაც უწყება გაგზავნილია“.

ერთი შეხედვით, ზემოაღნიშნული მუხლი შეჯიბრებითობის პრინციპიდან გამომდინარე, იცავს მხარეთა ინტერესებს, ხელს უწყობს წერილობითი მტკიცებულებების გაცვლას და საქმის მომზადებას მთავარ სხდომაზე განსახილველად, თუმცა, ეწინააღმდეგება სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მთელ რიგ მოთხოვნებს. კერძოდ, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 184-ე მუხლის თანახმად, სარჩელის წარმოებაში მიღების შემდეგ მოსამართლე ვალდებულია გასცეს განკარგულება ამ სარჩელისა და თანდართული დოკუმენტების ასლების მოპასუხისათვის ამ კოდექსის 201-ე მუხლით, დადგენილი წესით გადაგზავნის შესახებ. ამავე კოდექსის 201-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, საქმის სასამართლო განხილვისათვის მომზადების მიზნით მოსამართლე უგზავნის მოპასუხეს სარჩელისა და ამ კოდექსით გათვალისწინებული

დოკუმენტების ასლებს, დაუნიშნავს მას ვადას წარმოადგინოს შესაგებელი ან შეგებებული სარჩელი. ამასთან, განუმარტავს შესაგებლის შინაარსს და აფრთხილებს შესაგებლის წარმოდგენლობის შემთხვევაში, მოსალოდნელი შედეგების შესახებ. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 201-ე მუხლში ცვლილებების განხორციელებამდე, საქმის მომზადების ეტაპზე შესაგებლის წარმოდგენა ფორმალურ ხასიათს ატარებდა და მხარეს შეეძლო თავისი პოზიცია დაეფიქსირებინა სასამართლოს მთავარ სხდომაზეც, მაგრამ ამ შემთხვევაში, მხარეები არათანაბარ მდგომარეობაში იყვნენ, მოპასუხემ უკვე იცოდა, რას მოითხოვდა მისგან მოსარჩელე, რა საფუძველს ემყარებოდა ეს მოთხოვნა და რომელი მტკიცებულებით აპირებდა სარჩელის ფაქტობრივი საფუძვლის დამტკიცება-დადასტურებას. მოსარჩელემ კი, არ იცოდა რა ფაქტობრივ საფუძველს ემყარებოდა მოპასუხის პოზიცია, რა საშუალებით აპირებდა იგი თავის დაცვას და რომელი მტკიცებულებებით.⁵ აღნიშნულ მუხლში 2007 წლის 28 დეკემბრის კანონით განხორციელებული ცვლილების თანახმად, სავალდებულო გახდა საქმის მომზადების ეტაპზე მოპასუხის მიერ შესაგებლის წარმოდგენა, წინააღმდეგ შემთხვევაში, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 201-ე და 232¹-ე მუხლების თანახმად, სასამართლოს დაეკისრა ვალდებულება გამოიტანოს დაუსწრებელი გადაწყვეტილება. როგორც აღნიშნული მუხლების ანალიზიდან ირკვევა, სასამართლოს მთავარი სხდომა ინიშნება მხარეების მიერ წარმოდგენილი მტკიცებულებების გაცვლის და საქმის მოსამზადებელი ეტაპის დამთავრების შემდეგ. ცხადია, მტკიცებულებების გაცვლამდე არ ხდება არც მოსამზადებელი სხდომის და არც სასამართლოს მთავარი სხდომის დანიშვნა და უწყების მეშვეობით მხარეთა დაბარება.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, შეიძლება დავასკვნათ, რომ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 72-ე მუხლის მე-2 ნაწილით შემოთავაზებული წინადადება, მხარეს უწყებასთან ერთად გადაეგზავნოს სარჩელისა და თანდართული დოკუმენტების ასლები, არასწორია.

2. გამარტივებულ წარმოებაში მოპასუხე მხარე არ არის შეზღუდული, არ ილახება მისი უფლებები და შესაძლებლობა აქვს დაიცვას საკუთარი ინტერესები შესაგებლის (საჩივრის) წარდგენით. დისპოზიციურობის და შეჯიბრებითობის პრინციპი მთლიანად მოქმედებს გამარტივებული წარმოების დროს და იცავს ორივე მხარის ინტერესებს. სამოქალაქო უფლება-მოვალეობები რეალიზდება პროცესუალურ მოქმედებათა გზით, ამიტომ განუყოფელ კავშირში არიან სუბიექტების მოქმედებასთან,⁶ რომლებსაც პროცესულური ნორმების გამოყენებით შეუძლიათ მოახდინონ თავიანთი უფლებების რეალიზაცია.

გამარტივებულ წარმოებასთან დაკავშირებით დისპოზიციურობის პრინციპის შესახებ უნდა ვისაუბროთ ორი მიმართულებით:⁷

პირველი, სასამართლოსადმი საქმის გამარტივებულად განხილვის მოთხოვნით მიმართვა დისპოზიციურობის გამოვლენაა მატერიალური გაგებით. ეს გამოიხატება დაინტერესებული პირის მიერ თავისი უფლების სასამართლო წესით დაცვის ფორმის არჩევაში, მისთვის უპირატესობის მინიჭებაში სხვა ფორმებთან შედარებით.

მეორე, სარჩელით (განცხადებით) მიმართვა საქმის გამარტივებულად განხილვის შესახებ, დისპოზიციურობის გამოვლენაა ფორმალურ-პროცესუალური გაგებით (უფლების დაცვის საპროცესო საშუალების განკარგვა, უფლების დაცვის საშუალებების არჩევა). ეს გამოიხატება სასარჩელო ან გამარტივებული წარმოების, როგორც საერთო იურისდიქციის სასამართლოში დავის გადაწყვეტის გზების არჩევაში. წარმოების არჩევას შეიძლება ვუწოდოთ დისპოზიცი-

ურობის გამოვლენა ფორმალურ-პროცესუალური გაგებით, რადგან ასეთი არჩევა განსაზღვრავს პროცესუალური დაცვის ამა თუ იმ საშუალებებით შემდგომ სარგებლობას, რაც განსხვავდება სასარჩელო და გამარტივებულ წარმოებაში.⁸

რაც შეეხება შეჯიბრებითობის პრინციპის არსებობას გამარტივებულ წარმოებაში, ზეპირი მოსმენის დროს ვლინდება მტკიცებულებათა წარდგენისა და ახსნა-განმარტებების ჩამორთმევის, ხოლო ზეპირი მოსმენის გარეშე მოთხოვნის განხილვისას – შესაგებლის ან საჩივრის წარდგენის დროს.

გამარტივებული წარმოების დროს აშკარა არის მატერიალურ-სამართლებრივი მოთხოვნების უდავოა, რაც ნიშნავს, რომ მოსარჩელის (განმცხადებლის) მოთხოვნები დასაბუთებულია სათანადო მტკიცებულებებით, დოკუმენტებით. კერძოდ, თამასუქისა და ჩეკის თაობაზე აღძრულ სარჩელებზე სათანადო მტკიცებულებას წარმოადგენს მხოლოდ დოკუმენტები (წერილობითი მტკიცებულებები) და მხარეთა ახსნა-განმარტებები. თუმცა, მხარეთა ახსნა-განმარტებები დოკუმენტების (წერილობითი მტკიცებულებების) გარეშე არ არის საკმარისი თამასუქისა და ჩეკის თაობაზე აღძრული სარჩელების გამარტივებული წარმოებით განხილვისათვის. დავალიანების გადახდევინების შესახებ საქმის განხილვის გამარტივებული წესის დროს მტკიცებულებას წარმოადგენს დამონმებული სახით არსებული დოკუმენტები, საიდანაც უტყუარად დასტურდება მოთხოვნის საფუძვლიანობა. სათანადო წესით დამონმების გარეშე წარმოდგენილი დოკუმენტი ფულადი დავალიანების გადახდევინების დროს მტკიცებულებას არ წარმოადგენს. ლიზინგის საგნის გამცემის მფლობელობაში ლიზინგის საგნის დაბრუნების თაობაზე საქმის განხილვის გამარტივებული წესის დროს მტკიცებულებას წარმოადგენს ლიზინგის ხელშეკრულება. ხოლო, აქციათა სავალდებულო მიყიდვის შესახებ საქმის გამარტივებული წესით განხილვისას მტკიცებულებას წარმოადგენს დოკუმენტები, რომლებითაც დასტურდება სააქციო საზოგადოების ხმის უფლების მქონე აქციათა არანაკლებ 95%-ის საკუთრება.

ინგლისისა⁹ და გერმანიის საპროცესო სამართლის მსგავსად,¹⁰ საქართველოს მოქმედი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით გამარტივებული წარმოება სასარჩელო და უდავო წარმოებისაგან განსხვავებით ძირითადად, დოკუმენტური წარმოებაა.¹¹ სწორედ დოკუმენტებით შეუძლია დამტკიცოს პირმა სარჩელის (განცხადების) საფუძვლიანობა და არადოკუმენტური მტკიცებულების გამოყენება გამარტივებულ წარმოებაში შეუძლებელია. სწორედ ამიტომ უნოდებენ იურიდიულ ლიტერატურაში გამარტივებულ წარმოებას „დოკუმენტურ წარმოებას“,¹² რაც გამარტივებული წარმოების არსიდან გამომდინარე, სავსებით სამართლიანია.

ფულადი დავალიანების გადახდევინების შესახებ საქმეები შესაძლებელია სასამართლომ განიხილოს როგორც სასარჩელო, ისე გამარტივებული წარმოებით. სასარჩელო წარმოებისაგან განსხვავებით, გამარტივებული წარმოებისას ფულადი დავალიანების გადახდევინების შესახებ განცხადების განხილვა მიმდინარეობს მოპასუხის გარეშე. თუმცა, საპროცესო კოდექსი ითვალისწინებს მოპასუხის ინტერესების დაცვის სრულ შესაძლებლობას. კერძოდ, სასამართლო ვალდებულია თავისი ინიციატივით ჩააბაროს მოვალეს (მოპასუხეს) გადახდის ბრძანება (სსკ-ის 306-ე მუხლის მე-2 ნაწილი). ჩაბარების გარეშე გადახდის ბრძანებას იურიდიული ძალა არა აქვს და ასეთ შემთხვევაში, არ შეიძლება მისი აღსასრულებლად მიქცევა.

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 307-ე მუხლის პირველი წინადადების თანახმად, მოპასუხეს შეუძლია არ ცნოს გადახდის შესახებ ბრძანება მთლიანად ან ნაწილობრივ

და შეიტანოს მის წინააღმდეგ მოტივირებული შესაგებელი (პროტესტი) სასამართლოში, რომელმაც მიიღო ეს ბრძანება გადახდის ბრძანების მიღებიდან 10 დღის ვადაში.

შესაგებელი თავისი იურიდიული ბუნებიდან გამომდინარე, მონინააღმდეგე მხარისაგან თავდაცვის საშუალების სახეს წარმოადგენს.¹³ მოპასუხეს, რომლის მიმართაც იქნა გამოტანილი გადახდის ბრძანება, თავად აქვს უფლება აირჩიოს თავდაცვის საშუალების სახე და წარადგინოს პროცესუალური ან მატერიალურ სამართლებრივი შესაგებელი ან ორივე ერთად.¹⁴

გამოვთქვამთ მოსაზრებას, რომ გადახდის ბრძანებაზე მოპასუხის მიერ წარდგენილ პრეტენზიას უნდა ეწოდოს არა შესაგებელი, როგორც ეს მოქმედი საპროცესო კოდექსით არის გათვალისწინებული, არამედ საჩივარი, რომლის მიზანი სწორედ გადახდის ბრძანების გაუქმებაა. ზოგადად, შესაგებელი მოპასუხის უფლებების შერბილებული დაცვაა, როცა მოპასუხე არ ეთანხმება მონინააღმდეგე მხარის მოთხოვნებს,¹⁵ ან პირიქით, ცნობს სარჩელს. გადახდის ბრძანების დროს შესაგებლის წარდგენით მოპასუხე არა მარტო არ ეთანხმება მოსარჩელე მხარის მოსაზრებას, არამედ იმავდროულად, ასაჩივრებს კიდევ მის წინააღმდეგ გამოტანილ გადახდის ბრძანებას, ითხოვს მის გაუქმებას და საქმის საერთო სასარჩელო წესების დაცვით განხილვას. ამდენად, დაუსწრებელი გადაწყვეტილების მსგავსად, გადახდის ბრძანებაზე წარდგენილ შესაგებელს უნდა ეწოდოს საჩივარი.

3. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 307-ე მუხლის პირველი წინადადების თანახმად, მოპასუხეს შეუძლია არ ცნოს გადახდის შესახებ ბრძანება მთლიანად ან ნაწილობრივ და შეიტანოს მის წინააღმდეგ მოტივირებული შესაგებელი (პროტესტი) სასამართლოში, რომელმაც მიიღო ეს ბრძანება გადახდის ბრძანების მიღებიდან 10 დღის ვადაში. ამავე მუხლის მეორე წინადადების თანახმად, მოპასუხეს შეუძლია გააპროტესტოს გადახდის შესახებ ბრძანება იმ შემთხვევაშიც, როდესაც გაპროტესტების ვადის გაშვება საპატიო მიზეზით მოხდა. მტკიცების ტვირთი, თუ რამდენად არსებობს საპატიო მიზეზი, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლის თანახმად, ეკისრება მოპასუხეს. ვადის გაშვება საპატიოდ მიიჩნევა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 215-ე მუხლის მე-3 ნაწილით გათვალისწინებული პირობების არსებობისას.

საპატიო მიზეზად საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 215-ე მუხლის მე-3 ნაწილის თანახმად, მიიჩნევა მხარის მიერ შუამდგომლობისა და განცხადების წარდგენის შეუძლებლობა, რაც გამოწვეულია ავადმყოფობით, ახლო ნათესავის გარდაცვალებით ან სხვა განსაკუთრებული ობიექტური გარემოებებით, რომელიც მისგან დამოუკიდებელი მიზეზებით შეუძლებელს ხდის შუამდგომლობის ან განცხადების წარდგენას. ავადმყოფობა დადასტურებული უნდა იქნეს სამედიცინო დანესებულების ხელმძღვანელის მიერ ხელმოწერილი დოკუმენტით, რომელიც პირდაპირ მიუთითებს შუამდგომლობის ან განცხადების წარუდგენლობაზე.

საპატიო საფუძვლის არსებობის განხილვისას მიზანშეწონილია ყურადღება გამახვილდეს 2007 წლის 18 დეკემბრის კანონით, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 59-ე მუხლის მეოთხე ნაწილში განხორციელებულ ცვლილებაზე, რომლის თანახმადაც, სასამართლო გადაწყვეტილებებისა და განჩინებების გასაჩივრების განსაზღვრული ვადების გაგრძელება ან აღდგენა დაუშვებელია.

გადახდის ბრძანება, როგორც სასამართლოს მიერ სავალდებულო შესასრულებლად მიღებული აქტი, მიეკუთვნება სასამართლოს გადაწყვეტილებათა კატეგორიას და შესაბამისად,

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 59-ე მუხლის მეოთხე ნაწილის მოქმედება ვრცელდება გადახდის ბრძანებაზეც. პრაქტიკულად, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი ვადის დარღვევით წარდგენილი შესაგებლის შემთხვევაში, ითვალისწინებს ორ ნორმას. პირველი, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 59-ე მუხლის მესამე ნაწილი, რომლის თანახმად, სასამართლოს გადაწყვეტილებებისა და განჩინებების გასაჩივრების კანონით განსაზღვრული ვადების გაგრძელება ან აღდგენა დაუშვებელია და მეორე, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 307-ე მუხლი, რომელიც გადახდის ბრძანების გასაჩივრების შესაძლებლობას ითვალისწინებს იმ შემთხვევაშიც, როდესაც გაპროტესტების ვადის გაშვება საპატიო მიზეზით მოხდა. ასეთ შემთხვევაში, როგორ უნდა მოიქცეს სასამართლო, რომელი ნორმა უნდა იქნეს გამოყენებული – საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 59-ე მუხლის მესამე ნაწილი თუ 307-ე მუხლი? ამ კითხვაზე პასუხის გასაცემად უნდა მოვიხმოთ 2009 წლის 22 ოქტომბრის საქართველოს კანონი „ნორმატიული აქტების შესახებ“. აღნიშნული კანონის მე-7 მუხლის მე-8 ნაწილის თანახმად, თანაბარი იურიდიული ძალის მქონე ნორმატიულ აქტებს შორის წინააღმდეგობის შემთხვევაში, უპირატესობა ენიჭება უფრო გვიან მიღებულ (გამოცემულ) ნორმატიულ აქტს.

კონკრეტულ შემთხვევაში, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 59-ე მუხლის მესამე ნაწილი, 307-ე მუხლთან შედარებით უფრო გვიან არის მიღებული და პრაქტიკულად, ვადის აღდგენასთან დაკავშირებით აღნიშნული მუხლით გაუქმებულია 307-ე მუხლის მოქმედება, რაც არასწორია. ვინაიდან, გადახდის ბრძანება მიიღება მოპასუხისათვის შეუტყობინებლად და მისი გასაჩივრებისათვის კანონმდებლის მიერ დადგენილია მჭიდრო ვადები, ამდენად მოპასუხეს უნდა მიეცეს შესაძლებლობა გაასაჩივროს გადახდის ბრძანება საპატიო მიზეზით ვადის დარღვევის შემთხვევაშიც. სასამართლომ უპირველესად, უნდა განიხილოს საკითხი, რამდენად საპატიო მიზეზით ვერ მოხდა მოპასუხის მიერ პროტესტის შეტანა. სასურველია 59-ე მუხლის მე-4 ნაწილში განხორციელდეს ცვლილება და აღინიშნოს, „სასამართლო გადაწყვეტილებებისა და განჩინებების გასაჩივრების კანონით განსაზღვრული ვადების გაგრძელება ან აღდგენა დაუშვებელია, გარდა ამ კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა“. აღნიშნული ცვლილებით, გასაჩივრების ვადის გასვლის შემდეგ, პირს იმ შემთხვევაშიც შეეძლება გადაწყვეტილების გასაჩივრება საპატიო მიზეზის არსებობისას, თუ ამის შესახებ პირდაპირ მითითებული იქნება კანონში, როგორც ეს გადახდის ბრძანებაზე შესაგებლის წარდგენისას არის გათვალისწინებული. თუ სასამართლო გაშვებულ ვადას, რომლის აღდგენის შესაძლებლობა საპროცესო კოდექსით იქნება შესაძლებელი, საპატიოდ მიიჩნევს, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 65-ე მუხლის საფუძველით აღადგენს გაშვებული ვადას, წინააღმდეგ შემთხვევაში, მოპასუხეს უარი უნდა ეთქვას დასაბუთებული განჩინებით გაშვებული ვადის აღდგენაზე, რაც შეიძლება გასაჩივრდეს კერძო საჩივრით.

4. გამარტივებულ წარმოებაში მხარეებს წარმოადგენენ ის პირები (სუბიექტი), რომელთა შორის სამართალურთიერთობისას წარმოშობილ დავას უფლების შესახებ გადაწყვეტს სასამართლო. ე.ი. გამარტივებულ წარმოებაში გვაქვს დავა უფლების შესახებ. უფლების შესახებ დავა ეს არის უთანხმოება მხარეებს შორის და ურთიერთსაწინააღმდეგო მოქმედება. აღნიშნულთან დაკავშირებით, ანალოგიური მოსაზრება აქვს გ.ა. ჩერემინს, რომელიც განმარტავს, რომ უფლების შესახებ დავა სხვა არაფერია, თუ არა უთანხმოება, უფლებებისა და მოვალეობების არსებობასთან დაკავშირებით ან სამართალურთიერთობის ან მისი შინაარსის არსებობის

(არარსებობის) გამო მხარეთა შორის შეხედულებათა არათანხვედრის გარეგნული გამოვლინება და ამ არათანხვედრით გამოწვეული მათი ურთიერთსაინანაღმდეგო მოქმედება.¹⁶

მ.ა. გურვიჩის აზრით, უფლების შესახებ დავა განეკუთვნება მხოლოდ სამოქალაქო საპროცესო სამართლის ინსტიტუტს. მისი განმარტებით, დავის არსებობა, კერძოდ, გადაწყვეტის იდავოს ან არა, მხოლოდ საპროცესო სამართლის სფეროს წარმოადგენს.¹⁷

უფლების შესახებ დავას ა. ნ. კოჟუხარი განმარტავს, როგორც უფლებებთან და ვალდებულებების შესრულებასთან დაკავშირებით წარმოშობილ მხარეთა განსხვავებულ, ურთიერთსაინანაღმდეგო შეხედულებებსა და მოქმედებებს.¹⁸

იარკოვის რედაქციით გამოცემულ რუსეთის ფედერაციის სამოქალაქო პროცესის სახელმძღვანელოში ხაზგასმულია, რომ ბრძანებით წარმოებაში არ არის დავა უფლების შესახებ და მოდავე მხარეები. აქ შენარჩუნებულია მატერიალურ-სამართლებრივი ურთიერთობის სტრუქტურა და მისი მონაწილეებიც ინოვაციური კრედიტორად და მოვალედ.¹⁹ მატერიალურ-სამართლებრივ ინსტიტუტს მიაკუთვნებს უფლების შესახებ დავას ზაიცევიც.²⁰

როგორც აღნიშნულიდან ჩანს, იურისტთა ნაწილი უფლების შესახებ დავას მიაკუთვნებს მატერიალურ-სამართლებრივ, ხოლო ნაწილი – პროცესუალურ სამართლებრივ ინსტიტუტს.

აღსანიშნავია, რომ მართალია, დავის გადაწყვეტა ხდება მატერიალურ-სამართლებრივი ნორმის მეშვეობით, მაგრამ მხარემ, რომლის უფლებაც დაირღვა, შესაძლებელია, საერთოდ არ მოითხოვოს დარღვეული უფლების აღდგენა. უფლების აღდგენის მოთხოვნის შემთხვევაში, წარმოშობა დავა მხარეებს შორის, რომელიც პროცესუალური ნორმებით რეგულირდება. ამდენად, ჩვენი აზრით, დავა უფლების შესახებ განეკუთვნება მხოლოდ პროცესუალურ-სამართლებრივ ინსტიტუტს.

ლიზინგის საგნის გამცემის მფლობელობაში ლიზინგის საგნის დაბრუნების შესახებ მოსამართლე გამოსცემს ბრძანებას, რომელზეც შესაძლებელია კერძო საჩივრის შეტანა. გამარტივებულ წარმოებაში, მათ შორის, ლიზინგის საგნის გამცემის მფლობელობაში ლიზინგის საგნის დაბრუნების შესახებ საქმეებში, არსებობს უფლებრივი დავა (დავა უფლების შესახებ). გამარტივებული წარმოება სასარჩელო წარმოების ალტერნატიული პროცედურაა, როცა არსებითად წყდება მხარეთა უფლება-მოვალეობების შესახებ საკითხი. რაც შეეხება კერძო საჩივარს, მისი შეტანა მხოლოდ განჩინებებზეა შესაძლებელი, განჩინებებით კი, საქმე არ წყდება არსებითად, არამედ ისინი მიიღება ცალკეულ საპროცესო საკითხებზე. ამდენად, მიგვაჩნია, რომ უფლებრივ დავაში ყოველთვის უნდა მიეცეს მხარეს გასაჩივრების შესაძლებლობა უზენაესი სასამართლოს ჩათვლით და არ უნდა იყოს მხარე შემოფარგლული მხოლოდ კერძო საჩივრის უფლებით, რომელზეც ზემდგომი სასამართლოს მიერ მიღებული აქტი აღარ საჩივრდება. რაც ფაქტობრივად ნიშნავს, რომ პირს, ვის წინააღმდეგაც არის მიმართული ბრძანება, აღარ ეძლევა შესაძლებლობა უფლებრივ დავაში თავი დაიცვას გასაჩივრებით თვით უზენაესი სასამართლოს ჩათვლით, რაც ჩვენი აზრით, დაუშვებელია.

5. საქართველოს მოქმედი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 305-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, სასამართლო თავისი განჩინებით უარს ეტყვის განმცხადებელს დავალიანების გადახდევინების შესახებ განცხადების მიღებაზე, თუ:

ა) იგი არ პასუხობს 34-ე თავის 302-303-ე მუხლებით გათვალისწინებულ მოთხოვნებს;

ბ) განცხადებაში ჩამოყალიბებული მოთხოვნის საფუძველი (303-ე მუხლის „დ“ ქვეპუნქტი) ვერ ასაბუთებს ამ მოთხოვნას.

ამავე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, სასამართლო უფლებამოსილია ამ მუხლის პირველი ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებულ შემთხვევაში, განმცხადებელს დაუნიშნოს ვადა განცხადებაში ან თანდართულ მასალებში არსებული ხარვეზების შესავსებად (საქართველოს 2005 წლის 20 დეკემბრის კანონი – სსმ, 2005 წ, №55, მუხ. 376). ცვლილების განხორციელებამდე, თუ განცხადება არ აკმაყოფილებდა 305-ე მუხლის პირველი ნაწილის მოთხოვნებს, მოსამართლე განმცხადებელს ხარვეზის შესავსებად ვადას არ უნიშნავდა და პირდაპირ ეუბნებოდა უარს განცხადების წარმოებაში მიღებაზე. თუმცა, განცხადების მიღებაზე უარის შესახებ განჩინების გამოტანამდე ვალდებული იყო მოესმინა განმცხადებლისათვის.

როგორც თეორიული, ისე პრაქტიკული თვალსაზრისით, მეტად მნიშვნელოვანია საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 303-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „დ“ ქვეპუნქტზე მითითება. კერძოდ, როცა განცხადებაში მითითებული მოთხოვნის საფუძველი ვერ ასაბუთებს მოთხოვნას. საუბარია წამოყენებულ პრეტენზიაზე, რომლის დასასაბუთებლად განცხადებაში მითითებული მტკიცებულება (დოკუმენტი) დამოწმებული სახით უნდა იყოს წარმოდგენილი.

ფულადი დავალიანების გადახდევინების საქმეების გამარტივებული წარმოებით განხილვის დროს დოკუმენტები აუცილებელია წარდგენილ იქნეს დამოწმებული სახით. წინააღმდეგ შემთხვევაში, სასამართლომ უარი უნდა უთხრას გამარტივებული წარმოებით საქმის აღძვრაზე განმცხადებელს. დამოწმებული დოკუმენტების წარდგენას გამარტივებულ წარმოებაში მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს, ვინაიდან სასამართლოს მიერ არ ხდება მხარეთა დაბარება და მათგან ახსნა-განმარტებების ჩამორთმევა, ამდენად დოკუმენტის უტყუარობის გარკვევა დამოწმების გარეშე შეუძლებელია. მხოლოდ განმცხადებლის მიერ წარდგენილი დოკუმენტების კანონის მოთხოვნებთან შესაბამისობის შემთხვევაში, შეუძლია მოსამართლეს მიიღოს გადახდის ბრძანება. დოკუმენტების კანონის მოთხოვნებთან შესაბამისობა ნიშნავს დამოწმებული და არა დადასტურებული დოკუმენტების წარდგენას. განსხვავებულად არის აღნიშნული საკითხი მოწესრიგებული საზღვარგარეთის ქვეყნების საპროცესო კანონმდებლობით. კერძოდ, რუსეთის ფედერაციაში გამარტივებული წარმოებით საქმის განხილვისას, მოთხოვნა შეიძლება ეფუძნებოდეს როგორც ნოტარიულად დამოწმებულ,²¹ ისე წერილობით ფორმაში შესრულებულ გარიგებას,²² რა დროსაც სასამართლო გასცემს ბრძანებას.²³ ანალოგიურად გამოიყენება როგორც დამოწმებული, ისე დაუმოწმებელი სახის მტკიცებულება გამარტივებული წარმოებისას ყაზახეთში,²⁴ ყირგიზეთში.²⁵ რუსეთის ფედერაციის, ყაზახეთისა და ყირგიზეთისაგან განსხვავებით, გერმანიაში დაუმოწმებელი სახით წარდგენილ მტკიცებულებას, გამარტივებული წარმოების დროს მხოლოდ იმ შემთხვევაში აქვს მტკიცებულების ძალა, თუ წარდგენილია დოკუმენტის ორიგინალი ეგზემპლარი.²⁶

თანამედროვე ქართულ სამართალში ერთმანეთისაგან განასხვავებენ სანოტარო დამოწმებასა და სანოტარო დადასტურებას. სანოტარო დამოწმების დროს ნოტარიუსის მოქმედება ეხება მთელ დოკუმენტს, მის მთელ შინაარსს. ამ დროს ნოტარიუსი ამოწმებს ტექსტის შესაბამისობას მოქმედ სამართალთან და ადასტურებს მას. დოკუმენტის ტექსტი ნოტარიუსმა გარიგების მხარეებს უნდა წაუკითხოს და გააცნოს. ამის შემდეგ გარიგების მხარეები აწერენ ხელს ამ დოკუმენტს, რასაც ნოტარიუსი ადასტურებს. სანოტარო დამოწმებისაგან განსხვავდება სანოტარო დადასტურება. ამ დროს ნოტარიუსი პასუხს არ აგებს დოკუმენტის შინაარსზე და არც არის ვალდებული, რომ იგი მხარეებს წაუკითხოს. მისი მოვალეობაა გარიგების მხარეთა ხელმოწერების ნამდვილობის დადასტურება.²⁷

როცა დოკუმენტზე ვსაუბრობთ, მეტად მნიშვნელოვანია იმის გარკვევა, თუ რა სახის მტკიცებულება უნდა ჩაითვალოს უტყუარ დოკუმენტად, რომელზე დაყრდნობითაც სასამართლო მიიღებს გადახდის ბრძანებას. ასეთი დოკუმენტი საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით პირდაპირ არ არის გათვალისწინებული. მიგვაჩნია, რომ ასეთ დოკუმენტად უნდა ჩაითვალოს ის წერილობითი მტკიცებულება, რომლითაც უტყუარად (უდავოდ) დასტურდება მოვალის მიერ კრედიტორის მიმართ ფულადი დავალიანების არსებობა. მაგალითად, ნოტარიულად დამოწმებული სესხის ხელშეკრულება, ან/და სხვა დოკუმენტი, რომელიც ადასტურებს მოვალის მხრიდან ფულადი ვალდებულების შეუსრულებლობას ან გარიგების არსებობას, მხარეთა მიერ შედგენილი და სათანადო წესით დამოწმებული შედარების აქტი და ა.შ. სადავო ფაქტები, რომლებიც თავისთავად ცხადია შედიან მტკიცების საგანში,²⁸ გამარტივებული წარმოების დროს არ გამოიყენება.

წერილობით მტკიცებულებას ახასიათებს რამდენიმე ნიშანი, ესენია: წერილობითი მტკიცებულება იქმნება ადამიანის მიერ, წერილობით დოკუმენტში (მტკიცებულებაში) ასახული ადამიანის აზრი გადმოცემულია რაიმე ნიშნის გამოყენებით, მტკიცებულებაში გადმოცემული ნიშნები გამოხატავენ ადამიანის აზრს.²⁹

მხარეთა მიერ შედგენილი შედარების აქტი, რომელიც დადასტურებულია მათივე ხელმოწერებითა და ბეჭდით, თუ არ არის დამოწმებული სათანადო წესით, გამარტივებული წარმოებისას უტყუარ მტკიცებულებად ვერ ჩაითვლება, ვინაიდან შედარების აქტი³⁰ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 341-ე მუხლის³¹ ანალიზის საფუძველზე, არ არის ვალის აღიარების შესახებ უტყუარი დოკუმენტი, არ მიეკუთვნება უდავო ფაქტებს და შედის მტკიცების საგანში.³² მართალია, აღნიშნული მტკიცებულებით შესაძლოა დასტურდებოდეს ვალის არსებობა და სასარჩელო წარმოების დროს სხვა მტკიცებულებებთან ერთობლიობაში იგი საფუძვლადაც დაედოს სასამართლოს გადაწყვეტილებას, მაგრამ გამარტივებული წარმოების არსისა და იურიდიული ბუნებიდან გამომდინარე, არ არის საკმარისი და დამატებით საჭიროებს დამოწმებას სათანადო წესით. ამ ნაწილში ხშირია სასამართლო შეცდომებიც, ვინაიდან მხარეთა მიერ ხელმოწერილ და მათივე ბეჭდით დადასტურებულ შედარების აქტს გადახდის ბრძანების მიღების დროს უტყუარ მტკიცებულებად მიიჩნევენ, რითაც იგნორირებას უკეთებენ გამარტივებული წარმოების ფუნდამენტური საკითხის დასაშვებობის კანონიერად განხილვას.

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლის თანახმად, თითოეულმა მხარემ უნდა დაამტკიცოს გარემოებანი, რომლებზედაც იგი ამყარებს თავის მოთხოვნებსა და შესაგებელს. ამ გარემოებათა დამტკიცება შეიძლება თვით მხარეთა (მესამე პირთა) ახსნა-განმარტებით, მოწმეთა ჩვენებით, წერილობითი თუ ნივთიერი მტკიცებულებებითა და ექსპერტთა დასკვნებით. საქმის გარემოებები, რომლებიც კანონის თანახმად, უნდა დადასტურდეს გარკვეული მტკიცებულებებით, არ შეიძლება დადასტურდეს სხვა სახის მტკიცებულებებით.

ზემოაღნიშნულ მუხლში ჩამოთვლილი მტკიცებულებებიდან ფულადი დავალიანების შესახებ განცხადების განხილვისას, როდესაც მოთხოვნა გამარტივებული წარმოებით იხილება, მტკიცებულებად გამოიყენება მხოლოდ დამოწმებული სახით წარმოდგენილი წერილობითი მტკიცებულება, რომელსაც სასამართლო შეფასების საფუძველზე უტყუარ დოკუმენტად მიიჩნევს. სხვა სახის მტკიცებულება, მათ შორის, მხარეთა მიერ შედგენილი და ბეჭდით დადასტურებული შედარების აქტი, თუ სათანადო წესით არ არის დამოწმებული სასამართლომ მტკიცებულებად არ უნდა გამოიყენოს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. საქართველოს კონსტიტუცია, 1995 წლის 24 აგვისტო, თბილისი, 2009 წელი;
2. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, 1997 წლის 14 ნოემბერი, საქართველოს პარლამენტის უწყებანი, 1997 წელი, №47-48;
3. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, 1997 წლის 26 ივნისი, საქართველოს პარლამენტის უწყებანი, 1997 წელი, №31;
4. საქართველოს კანონი „ნორმატიული აქტების შესახებ“, 2009 წლის 22 ოქტომბერი;
5. საქართველოს უზენაეს სასამართლოში, 2008 წლის 25 ივლისს, მოსამართლეთა შეხვედრების შედეგად შემუშავებული რეკომენდაცია;
6. ა. თაბაგარი, გამარტივებული წარმოება საქართველოს სამოქალაქო პროცესში, თბილისი, 2002 წელი;
7. მ. კობაღიშვილი, ნ. ხირტლაძე, ე. ქარდავა, პ. ტურავა, ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის სახელმძღვანელო, თბილისი, 2008 წელი;
8. თ. ლილუაშვილი, სამოქალაქო საქმეთა წარმოება სასამართლოში, პრაქტიკული სახელმძღვანელო, მეორე გამოცემა, თბილისი, 2001 წელი;
9. თ. ლილუაშვილი, სამოქალაქო პროცესის საკითხები საქართველოს სასამართლოების პრაქტიკაში, ნაწილი პირველი, თბილისი, 2002 წელი;
10. თ. ლილუაშვილი, სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, თბილისი, 2005 წელი;
11. შ. ქურდაძე, „სამოქალაქო საქმეთა გამარტივებული წესით განხილვის თავისებურებანი“, დისერტაცია იურიდიულ მეცნიერებათა კანდიდატის სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად, თბილისი, 2003 წელი;
12. შ. ქურდაძე, სამოქალაქო საქმეთა განხილვა პირველი ინსტანციის სასამართლოში, თბილისი, 2006 წელი;
13. შ. ქურდაძე, სამოქალაქო საქმეთა განხილვა ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოებში, თბილისი, 2006 წელი;
14. რ. ხურცილავა, დავალიანების გადახდევინების შესახებ საქმის განხილვის გამარტივებული წესი სამოქალაქო პროცესში, თბილისი, 2008 წელი;
15. რ. ხურცილავა, გამარტივებული წარმოება საქართველოს სამოქალაქო პროცესში, თბილისი, 2009 წელი;
16. ლ. ჭანტურია, შესავალი საქართველოს სამოქალაქო სამართლის ზოგად ნაწილში, თბილისი, 1997 წელი;
17. Гражданский процессуальный кодекс Российской Федерации, М., 2009 г.;
18. Гражданский процессуальный кодекс Республики Казахстан, http://www.minjust.kz/ru/art/гражданский_процессуальный_кодекс_республики_казахстан_0
19. Гражданский процессуальный кодекс Киргизской Республики. М. 2009. г.;
20. Алехина. С. А., Давтян. А. Г., и др. Гражданский процесс зарубежных стран, М., 2008 г.;
21. Аргунов В. Н., Судебный приказ, Приказное производство, Учебник гражданского процесса, под. ред. Треушникова М. К., М., 2001 г.;
22. Гурвич М. А., Решение суда и ответственность обязанного лица. Калинин, 1977 г.;
23. Жилин Г.А., Бриков В.В., Ганичева Е. С. и другие. Комментарий к Гражданскому Процессуальному Кодексу Российской Федерации, М., 2008 г.;
24. Зайцев. И. М., Спор о праве как звено связи материального право с гражданским процессом, Калинин, 1977 г.;
25. Кожухарь А. Н., Наличие спора – как предпосылка на предъявление иска, Кишинев, 1970 г.;
26. Крашенинников П. В., Манылов И.Е., Решетникова И.В., Рузакова.О.А., Гражданский процессуальный кодекс Российской Федерации. Комментарий, Под. ред. Крашенинникова, М., 2006 г.;
27. Черемин М.А., Приказное производство в российском гражданском процессе, М., 2001 г.;
28. Шакарян М.С., и др. Гражданское процессуальное право России, Учебник, М., 2002 г.;
29. Шак Х., Международное гражданское процессуальное право, Перевод с немецкого, М., 2001 г.;
30. Югельсон К. С., Судебные доказательства в гражданском процессе, М., 1956 г.;
31. Zivilprozessordnung. <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/zpo/gesamt.pdf>
32. Luke. W. Zivilprozeßrecht. Munchen. 1999.

შენიშვნები:

- ¹ საქართველოს კონსტიტუცია, 1995 წლის 24 აგვისტო, თბ., 2009 წელი.
- ² მ. კოპალეიშვილი, ნ. სხირტლაძე, ე. ქარდავა, პ. ტურავა, ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის სახელმძღვანელო, თბ., 2008 წელი, გვ. 36-37.
- ³ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, 1997 წლის 14 ნოემბერი, საქართველოს პარლამენტის უწყებანი, 1997 წელი, №47-48;
- ⁴ შ. ქურდაძე, სამოქალაქო საქმეთა განხილვა ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოებში, თბ., 2006 წელი, წინათქმა.
- ⁵ თ. ლილუაშვილი, სამოქალაქო პროცესის საკითხები საქართველოს სასამართლოების პრაქტიკაში, ნაწილი პირველი, თბ., 2002 წელი, გვ. 15-16.
- ⁶ Шакарян М.С. и др., Гражданское процессуальное право России, Учебник, М., 2002 г., გვ. 99.
- ⁷ Черемин М.А., Приказное производство в российском гражданском процессе, М., 2001 г., გვ. 76.
- ⁸ შ. ქურდაძე, „სამოქალაქო საქმეთა გამარტივებული წესით განხილვის თავისებურებანი“, დისერტაცია იურიდიულ მეცნიერებათა კანდიდატის სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად, თბ., 2003 წელი, გვ. 113.
- ⁹ Алехина. С. А., Давтян. А. Г., и др. Гражданский процесс зарубежных стран, М., 2008 г., გვ. 407.
- ¹⁰ Zivilprozessordnung. <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/zpo/gesamt.pdf>
- ¹¹ რ. ხურცილავა, გამარტივებული წარმოება საქართველოს სამოქალაქო პროცესში, თბ., 2009 წელი, გვ. 31.
- ¹² Аргунов В. Н., Судебный приказ, Приказное производство, Учебник гражданского процесса, под. ред. Треушникова М. К., М., 2001 г., гв. 334.
- ¹³ თ. ლილუაშვილი, სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, თბ., 2005 წელი, გვ. 306.
- ¹⁴ შ. ქურდაძე, სამოქალაქო საქმეთა განხილვა პირველი ინსტანციის სასამართლოში, თბ., 2006 წელი, გვ. 491.
- ¹⁵ თ. ლილუაშვილი, სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, თბ., 2005 წელი, გვ. 37.
- ¹⁶ Черемин М.А., Приказное производство в российском гражданском процессе, М., 2001 г., გვ. 65.
- ¹⁷ Гурвич М. А., Решение суда и ответственность обязанного лица. Калинин, 1977 г., გვ. 51-52.
- ¹⁸ Кожухарь А. Н., Наличие спора — как предпосылка на предъявление иска, Кишинев, 1970 г., გვ. 19.
- ¹⁹ ა. თაბაგარი, გამარტივებული წარმოება საქართველოს სამოქალაქო პროცესში, თბ., 2002 წელი, გვ. 23.
- ²⁰ Заицев. И. М., Спор о праве как звено связи материального право с гражданским процессам, Калинин, 1977 г., გვ. 44-45.
- ²¹ Жилин Г.А., Бриков В.В., Ганичева Е. С. и другие, Комментарий к Гражданскому Процессуальному Кодексу Российской Федерации, М, 2008 г., გვ. 259-265.
- ²² Крашенинников П. В., Маньлов И.Е., Решетникова И.В., Рузакова.О.А., Гражданский процессуальный кодекс Российской Федерации, Комментарий, Под ред. Крашенинникова, М., 2006 г., გვ. 299-305.
- ²³ Гражданский процессуальный кодекс Российской Федерации, М., 2009 г.
- ²⁴ Гражданский процессуальный кодекс Республики Казахстан, http://www.minjust.kz/ru/art/гражданский_процессуальный_кодекс_республики_казахстан_0 მუხლი 140.
- ²⁵ Гражданский процессуальный кодекс Киргизской Республики, М., 2009 г., მუხლი 247.
- ²⁶ Zivilprozessordnung. <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/zpo/gesamt.pdf> მუხლი 703ა.
- ²⁷ ლ. ჭანტურია, შესავალი საქართველოს სამოქალაქო სამართლის ზოგად ნაწილში, თბ., 1997 წელი. გვ. 352-353.
- ²⁸ Luke. W. Zivilprozeßrecht. Munchen. 1999, გვ. 209.
- ²⁹ Югельсон К. С., Судебные доказательства в гражданском процессе, М., 1956 г., გვ. 191-201.
- ³⁰ საქართველოს უზენაეს სასამართლოში, 2008 წლის 25 ივლისს, მოსამართლეთა შეხვედრების შედეგად შემუშავებული რეკომენდაცია.
- ³¹ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, 1997 წლის 26 ივნისი, საქართველოს პარლამენტის უწყებანი, 1997 წელი, №31.
- ³² Шак Х., Международное гражданское процессуальное право, Перевод с немецкого, М., 2001 г., გვ. 324.

Several Opinions Regarding the Further Development of the Civil Procedure Code of Georgia

ROBIZON KHURTSILAVA

*Assistant to the Judge at Khoni District Court,
Assistant Professor, Doctor of Law*

The article discusses several issues in respect of further developing the Civil Procedure Code of Georgia. I consider that it is important to highlight these issues since making a correct assessment of the issues by the courts has a very significant importance from the practical point of view in order to establish a uniform approach. Besides, the opinions exposed therein will facilitate speedy and effective administration of justice.